

Lei-Document 66a

Over de Regeling Doelmatigheid

Aanvulling 1

31 augustus 2018

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Aanbevelingen voor de Regeling Doelmatigheid 2018

Inleiding

In LeiDocument 66 is de gehele Regeling Doelmatigheid volledig en aardig gedetailleerd onder het vergrootglas gelegd, en van commentaar voorzien. Aan het eind ervan is aangegeven dat het goed is om een aantal specifieke nieuwsbrieven aan de regeling te wijden. Dat doen we niet om kritiek te uiten, maar juist om de discussies aan te zwengelen rond een aantal aspecten die veel kans bieden op meer flexibiliteit binnen het gehele systeem. Dat kan zonder in te boeten op kwaliteit en niveau, met een extra push als het gaat om de intrinsieke motivatie binnen instellingen om het aanbod zo optimaal mogelijk af te stemmen op de vraag vanuit de diverse doelgroepen.

In dit eerste extra nummer wordt een aantal vragen die we in LeiDocument in de tekst hebben opgenomen, op een rijtje gezet. Het gaat eigenlijk om aanbevelingen, gekoppeld aan constatering. Ze zijn in principe gericht aan de CDHO, lees: de overheid. Maar we hopen dat andere partijen die belang hebben bij een grondige discussie over 'flexibiliteit en doelmatigheid', de kans krijgen - en ook nemen - om met de overheid aan de slag gaan. Er zijn in het verleden voldoende aanzetten gegeven, maar nooit zijn de echte knopen doorgehakt. Het mag nu wel een keer gebeuren...

Opzet

Hieronder lopen we de aspecten van de regeling door, in deze volgorde als ze in LeiDocument 66 hebben behandeld – en vermelden daarbij de pagina waar meer achtergrondinformatie is te vinden. De aanbeveling, opmerking dan wel kanttekening wordt in kleur aangegeven, voorafgegaan door het verwijzingsymbool. Dus bijvoorbeeld:

- Dit is een interessante gedachte.
- Zie pagina x.

Graag vernemen we uw feedback. De meest interessante zaken gaan we behandelen op een workshop, te houden in december. U wordt daarvan op de hoogte gehouden.

1 Weglaten 'noodzaak' als criterium

Een belangrijk element van de nieuwe regeling is volgens de overheid het streven naar een vereenvoudiging van de onderliggende procedure en de administratieve last.

Nu is het zo dat er diverse vraagtekens zijn te zetten bij het verschil tussen het aantonen van de *noodzaak* en alle zaken die bij de andere criteria moeten worden aangedragen, dus het onderbouwen van de *behoefte* die er moet bestaan aan de opleiding i.c. degenen die zich met het diploma ervan op de arbeidsmarkt melden.

- Wat te doen met degenen die een groot deel van de opleiding wel doen, maar op een gegeven moment uitvallen? Ook deze kunnen in de race zijn voor vacatures. Degenen die bijvoorbeeld in het vierde jaar uitvallen kunnen concurreren met Ad'ers. Ook hebben we de groep met Ad'ers

die zich melden voor het doen van de Bachelor. Tellen die mee voor de relevantie van de Bachelor? Wat als ze na een tijdje stoppen met de Bachelor en met de Ad een baan zoeken?

- Zie pagina 4.

In de toelichting staat o.a. bij het onderbouwen van de aanvraag op kwalitatieve ontwikkelingen, en minder op basis van kwantitatieve gegevens, het volgende: *Daarbij is het bieden van meer ruimte voor een kwalitatieve onderbouwing, geen vrijbrief om met een minder goede onderbouwing te komen. Het staat buiten kijf dat een instelling die een aanvraag doet voor een nieuwe opleiding, in staat moet zijn om nut en noodzaak van die opleiding overtuigend te onderbouwen.*

- Vraag is wat de bedoeling is van het begrip 'noodzaak' in deze toelichting?
- Zie pagina 6.

2 Sectorplannen

Er is sprake van een vrijstellingsmogelijkheid voor onderdeel b van de regeling nl. via een sectorplan: *'Indien het voornemen past bij het profiel van de instelling, zoals beschreven in een erkend sectorplan, wordt aangenomen dat is voldaan aan onderdeel b, uit het eerste lid, tenzij naar het oordeel van de Minister ruimschoots voldoende vergelijkbare opleidingen worden aangeboden om in de behoefte te voorzien'.*

- Dit lijkt op een cirkelredenering. Je hebt een sectorplan, met een erkend profiel, en toch kan het oordeel negatief zijn omdat er alsnog wordt geconstateerd dat er voldoende vergelijkbare opleidingen zijn. Wat is de achterliggende gedachte hierbij en wat is uiteindelijk het voordeel?
- Zie pagina 6.

3 Wat zit er achter de delen meer dan een derde e.d. – dus een 'gedeelte'

De regeling houdt in dat vanuit de hogeschool een actie in gang moet worden gezet om zo'n gedeelte op een andere plek, in een andere gemeente dan waar een vestiging is, te verzorgen - of anders gezegd, te kunnen aanbieden. Want dat is het eigenlijk: de hogeschool wil voor de buitenwacht zichtbaar maken dat zo'n deel er is, aldaar is te volgen, met alle mogelijkheden van dien.

Omgekeerd kan de CDHO (NVAO, overheid, Inspectie) deze regeling aangrijpen voor het stellen van vragen aan de opleiding, en voor het afdwingen van een dergelijke aanvraag als mocht blijken dat een dergelijk deel van een opleiding zonder toestemming toch gewoon ergens anders is te volgen, op basis van een registratie op die plek.

- In hoeverre verwacht de CDHO dat een hogeschool het initiatief neemt en andersom, hoe vat de CDHO (de overheid) het op als het gaat om een controle op bepaalde constructies? Het gaat hier vooral ook om 'maximaal een derde elders aan onderwijs te verzorgen'.
- Zie pagina 7.

4 Deeltijd, werk en uitzonderingen

De overheid doet een handreiking door te stellen dat een deeltijdse opleiding meer kansen voor een dergelijke speling krijgt als voor de betrokken studenten net als bij duaal (deels) een individuele overeenkomst kan worden gesloten. Paar vragen hierbij:

- Waarom maken ze deze deeltijdse opleiding niet gewoon duaal, als dit contract normaal is voor deze opleiding?
- Is wel vast te stellen op basis van een deeltijdse OER hoeveel studiepunten onder die overeenkomst vallen?
- Is er sprake van een structurele situatie, dus is het zo dat deze uitzondering op de 'een derde regeling' elk studiejaar geldt?
- Mag dit dus voor de ene groep wel en voor de andere groep wel? Het kan niet voor een specifieke groep want dan zit je al snel vast aan een collectief gebeuren.
- Kortom, hoe werkt dit in de praktijk uit, kijkend naar het goedkeuren van een opleiding (en de mogelijkheden daarvoor) die wettelijk gezien deeltijds wordt ingevuld en in de praktijk structureel leunt op individuele leerovereenkomsten? Zijn daarover ook algemene afspraken gemaakt vanuit de overheid?
- Zie pagina 10.

5 Doelmatigheid van de Ad-opleiding in samenhang met de Bachelor

Het gaat om het gegeven dat er twee routes zijn voor het verwerven van de Bachelorgraad: in vier aaneengesloten jaren en in twee stappen via de Ad-grad. Het is sowieso niet juist om de parallelle leerlijnen te negeren als het gaat om de doelmatigheid. Links- dan wel rechtsom kunnen studenten met de Bachelor de arbeidsmarkt opgaan. Het op zichzelf alleen maar kijken naar de vierjarige route en het effect daarvan op de in- en uitstroom zou een heftige ontkenning zijn van de groeiende flexibiliteit en het meer focussen op het 'levenlang ontwikkelen'.

Het is van groot belang om de leerlijnen die nu ontstaan, via de Ad direct door naar de Bachelor dan wel op termijn, te bezien op effecten voor de doelmatigheid. Daarbij is een belangrijk aspect dat er verschillende loopbanen gaan ontstaan, met op niveau 6 verschillende type beroepen.

Ook moet worden gekeken naar de rendementen van de diverse studentenstromen, en de daarbij te hanteren varianten, bijvoorbeeld na een voltijdse Ad naar een deeltijdse Bachelor. Het gaat om aantallen instromers, uitvallers en geslaagden per 'stap'.

- Als de doelmatigheid wordt gezien als het kijken naar de kansen op de arbeidsmarkt met een diploma, en als daarbij nadrukkelijk wordt verzocht aan te geven wat de instroom zal zijn (en ook nog wel hoeveel gediplomeerden over een aantal jaren nodig zijn), dan valt er niet aan te ontkomen dat dit soort zaken op een of andere wijze wordt meegenomen. Dat kan ook in de statistieken en de systemen waarbij personen worden gevolgd als het gaat om het onderwijs en scholing.
- Zie pagina 11.

6 Doelmatigheid per variant

Een interessant en eveneens belangrijk aspect van het aanbieden van opleidingen is dat er drie formele varianten zijn: voltijd, deeltijd en duaal. Er zijn geen sluitende definities van deze varianten beschikbaar, maar iedereen weet wel wat je onder zo'n vorm kunt en mag verstaan.

In de toelichting is de regeling duidelijk over het uitbreiden van het aanbod aan varianten zonder tussenkomst van de CDHO: "*Mutaties die (nagenoeg) geen invloed hebben op dit geheel, kunnen vrij doorgevoerd worden door de instelling. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om mutaties als de uitbreiding van een bestaande opleiding met een nieuwe opleidingsvorm (voltijds, deeltijd of duaal).*"

Als je dit zo leest, ziet de CDHO kennelijk geen enkel verschil tussen de effecten van de diverse varianten op de doelmatigheid! Als argument wordt gebruikt dat het gaat om een mutatie die 'nagenoeg' geen invloed heeft op het aanbod. Opmerkelijk en niet te begrijpen. Is dan wel echt helemaal duidelijk wat onder 'nagenoeg' moet worden verstaan, in kwantitatieve (of kwalitatieve) zin?

- De vraag is of dit standpunt valt te rijmen met het moeten indienen van aanvragen per variant en het ook kunnen af- en toewijzen van verschillende varianten per opleiding. Wat moet worden verstaan onder 'het mogen starten met voltijd in de toekomst'? Hoeveel jaren is dat na de aanvraag voor de deeltijdse variant, en wat betekent 'te zijner tijd'? Is dat als nadrukkelijk kan worden geconstateerd dat er vacatures worden gemeld of dat de arbeidsmarktvoorspellingen wijzen op het ontstaan ervan? En hoe zit het dan met de duale variant?
- Zie pagina 13.

7 Argumenten goedkeuren deeltijd en opscholing

Er zijn veel kanttekeningen te plaatsen bij het goedkeuren van een deeltijdse opleiding en het verbieden van de voltijdse variant, op basis van het aantonen van een behoefte aan opscholing. In LeiDocument wordt een lijstje met vragen dienaangaande gegeven.

- De vraag is of de CDHO, mede gelet op die vragen, nog met een aanvullende stuk komt als het gaat om wat exact onder opscholing dient te worden verstaan, zodanig dat het leidt tot een exclusieve toekenning van een deeltijdse opleiding?
- Zie pagina 15.

8 Associate degree met mbo samen

8.1 Wat taalkundige zaken

Toch een paar taalkundige zaken als het gaat om de verwoording van de mogelijkheden om een Ad aan te bieden op een mbo-locatie.

Allereerst de formulering in lid 2: "*Indien Onze Minister goedkeuring als bedoeld in het eerst lid verleent, wordt ten minste de helft van de associate degree-opleiding, waaronder in ieder geval de*

afstudeerfase en het afsluitend examen, verzorgd door de instelling voor hoger onderwijs. Op verzoek van het instellingsbestuur kan Onze Minister in bijzondere gevallen toestaan dat minder dan de helft van een dergelijke opleiding, met uitzondering van de afstudeerfase en het afsluitend examen, door de instelling voor hoger onderwijs wordt verzorgd”.

In de wetgeving is nergens een omschrijving van het begrip ‘afstudeerfase’ te vinden.

Het zinsdeel: *minder dan de helft van een dergelijke opleiding, met uitzondering van de afstudeerfase en het afsluitend examen...* klopt niet. Er dient te staan: *met inbegrip van*.

In lid 3 staat: *Voor zover de associate degree-opleiding wordt...* Uiteraard moet dit zijn: *Voor zover het betreffende deel van de associate degree-opleiding, zoals bedoeld in lid 2, wordt...*

- **Het is van belang correct te zijn in het juridische taalgebruik, dus herstel is aan te bevelen. Ook moet het begrip ‘afstudeerfase’ worden opgenomen in de regeling.**
- **Zie pagina 17.**

8.2 Indien meer dan de helft op de mbo-locatie

Er is een verschil in uitwerking tussen de situatie in lid 1: *maximaal de helft op de mbo-locatie*, en in lid 2: *meer dan de helft elders*, en het effect op het meten van de doelmatigheid van de Ad-opleiding. Het ligt voor de hand om daarbij uit te gaan van de locatie van de hogeschool, dus de vestigingsplaats. Maar als het gaat om veel meer dan de helft zal de CDHO wel aan de bak moeten om te kunnen beoordelen wat dit betekent voor de doelmatigheid. Het ligt voor de hand dat de studenten de gehele Ad-opleiding doen vanuit de gemeente met de mbo-locatie en de regio daarvan. Ze studeren daar ook af d.w.z. ze gaan vanuit gemeente Y en de betreffende regio op zoek naar een baan.

- **Is dit meegenomen in de regeling en de uitwerking ervan? Het lijkt nl. eigenlijk sterk op het aanbieden van een Ad-opleidingen ‘elders’.**
- **Zie pagina 18.**

8.3 Ook voor private aanbieders

Een opmerkelijk punt als het gaat om het aanbieden van een Ad op een mbo-locatie is dat het artikel ook geldt voor een niet-bekostigde hogeschool, aangezien de doelmatigheid ook te maken heeft met het laten bekostigen van een opleiding, en dat is in dit geval ‘nicht im Frage’.

We kunnen ons niet voorstellen dat hierbij wordt gedacht aan een constructie waarbij zowel de hogeschool als de mbo-instelling niet-bekostigd zijn. Zij hebben beide het recht om zich overal te vestigen en de opleiding voor eigen rekening aan te bieden. Bovendien kan de hogeschool zonder al te veel problemen de mbo-locatie tot hbo-locatie benoemen. Tenzij... er allerlei nieuwe regelingen in de pijplijn zitten, om dit ook aan te passen – maar dat is een kwestie van afwachten.

Daarnaast zou een private hogeschool kunnen samenwerken met een bekostigde mbo-instelling die ook niets met het hbo te maken heeft. Een dergelijke constructie blijft normaal gesproken onder de radar van de CDHO.

- **Er zal moeten worden uitgelegd wanneer private hogescholen concreet in actie dienen te komen, in de richting van de CDHO en dus de overheid.**
- **Zie pagina 20.**

9 Duale opleidingen: Opmerkelijke zaken

Hierbij een tweetal cruciale vragen.

1. Er is er een bovengrens aan het aantal studiepunten voor de beroepscomponent van een duale opleiding?
 2. Waarom wordt het voordeel van de doelmatigheidseis voor duaal doorgeschoven naar deeltijd, en niet naar voltijd?
- **Is dit een zaak voor de CDHO en de NVAO?**
 - **Zie pagina 21.**

10 Rol CDHO en eigen kennis

De CDHO bezit veel kennis, want: *Het is aan de instelling om overtuigend te beargumenteren dat er nog voldoende ruimte is voor een nieuwe opleiding, dan wel nevenvestiging in het landelijke*

aanbod. De CDHO zal deze argumentatie nagaan en zal hier zo nodig ook eigen informatie tegenover zetten. Men geeft dus aan dat men niet alleen nagaat of een en ander voldoende onderbouwd is, maar men zal ook eigen actuele en bruikbare bronnen aanboren.

- Is er een constructie te verzinnen zijn waarbij er een database is met bronnen, basisgegevens, recente ontwikkelingen en allerlei andere zaken die toch zijn te zien als cruciaal voor de doelmatigheid? Een soort helpdesk, met mensen die toegang tot bepaalde bronnen hebben, en regelmatig met ROA, CBS, CDHO, UWV, beroepsorganisaties om tafel zitten om toch een aantal trends te kunnen onderkennen. De CDHO hoeft niet alles in zo'n overleg prijs te geven, maar men kan op basis van opgedane ervaringen – de twijfelachtige en de negatieve zonder meer – aangeven welke valkuilen in ieder geval zijn te vermijden.
- Zie pagina 24.

11 Varianten doelmatig en automatisch starten met varianten

Naast de eerdere opmerkingen is nog aanvullend te stellen...

- niet aangevraagd, dan wel mogelijk en toegestaan – ook al zou de onderbouwing mogelijk niet voldoende zijn geweest, indien...
- afgewezen bij hogeschool A, dan kan hogeschool B met eenzelfde opleiding wel gewoon daarmee beginnen, wetende dat de concurrent er kennelijk een markt voor ziet...
- als er in een regio twee hogescholen zijn met een voltijdse opleiding, kunnen ze kennelijk allebei gewoon met alle andere varianten starten...
- als hogeschool A bijvoorbeeld twee aanvragen heeft gedaan, voor vt en dt, en deze zijn goedgekeurd, kan men het vreemd vinden als hogeschool B met een licentie voor vt het jaar daarop ook met dt begint... zeker als de CHDO heeft aangegeven dat de deeltijdse opleiding wel doelmatig is, maar dat het dan ook wel zo'n beetje is...
- en zo zijn er veel meer situaties te bedenken.
- Veel vragen bij de doelmatigheid in het algemeen en voor de varianten in het bijzonder. Is hierover een concrete discussie in gang te zetten, omdat veel mensen in het hbo hadden gehoopt dat in deze nieuwe regeling diverse antwoorden daarop zouden zijn opgenomen?
- Zie pagina 25.

12 MBO en mede verzorgen

In het geval van het aanbieden van een Ad-opleiding in samenspraak en -werking met een mbo-instelling (wettelijk nog steeds een bve-instelling) moet een apart formulier worden ingevuld. Daarin staat onder andere: "*Indien van toepassing, welke bve-instelling verzorgt mede de associate degree-opleiding tot maximaal 50%.*" Er staat nu ineens 'mede'.

- Is aan te geven wat met 'mede' wordt bedoeld, gelet op de regeling?
- Zie pagina 26.

13 Hoe om te gaan de bedrijfsopleidingen en -academies e.d.

Het zou handig zijn als de CDHO en de NVAO binnenkort met een beoordelingsformat komen waarin staat naar welke zaken wordt gekeken, om te kunnen zeggen dat de Ad-aanvraag teveel lijkt op een bedrijfsopleiding en dus moet worden afgewezen.

Het zou ook een optie kunnen zijn dat de NRTO, VH, CDHO en NVAO met elkaar om tafel te gaan. Er kan ook worden bezien waar men elkaar mogelijk in de weg zit, en welke ruimte er is voor de bekostigde instellingen om meer maatwerk te leveren.

De experimenten rond deeltijd-hbo met vraagfinanciering kunnen ook bij dit overleg worden ingebracht – mede om te bezien onder welke condities private instellingen gelijk te stellen zijn met bekostigde instellingen (zodat er een gelijk speelveld voor afgestudeerden ontstaat).

- Komt er een format voor het beoordelen van een aanvraag voor een Ad-opleiding op het kunnen zijn van een bedrijfsopleiding, mede in het licht van de positie van private aanbieders?
- Zie pagina 28.

14 Artikel 5. Aanvraagprocedure macrodoelmatigheid

In lid 4 staat: 'Indien de aanvraag een joint degree-opleiding betreft, wordt deze ingediend door het instellingsbestuur dat, of de instellingbesturen gezamenlijk die, in Nederland zijn gezeteld.'

- Taalkundig: Laat de tussenzin 'of de... die' weg, en dan klopt er iets niet meer: ... instellingsbestuur... zijn. Graag corrigeren.
- Zie pagina 32.

15 Meerdere aanvragen

In de regeling wordt gesteld: *'Indien meerdere aanvragen ter zake vergelijkbare opleidingen gelijktijdig ter beoordeling voorliggen of een instellingsbestuur tegelijkertijd meerdere aanvragen indient, beoordeelt de CDHO de aanvragen in onderling verband'*.

- Kan dit inhouden dat voor de opleidingen die als eerste zijn ingediend, de beslissingstermijn wat langer wordt?
- Zie pagina 32.

16 Indienen zienswijze

Er staat in de regeling: *'De CDHO stelt instellingsbesturen die vergelijkbare opleidingen verzorgen of op grond van een erkend sectorplan zullen gaan verzorgen, in de gelegenheid om, binnen een termijn van twee weken, hun zienswijzen in te dienen naar aanleiding van een aanvraag'*.

- Snel handelen is aangeraden, met twee weken voor een reactie – geen werkweken, ook niet met uitzondering van vakantieweken. Is het mogelijk om eerst maar gewoon melding te maken van het gebruikmaken van dit recht, en dan later met een zienswijze te komen (en daarmee de periode voor een advies te verlengen)?
- Zie pagina 33.

17 Inhoud aanvraag macrodoelmatigheid

Uit de regeling: *'Voor de indiening van de aanvraag wordt gebruik gemaakt van het toepasselijke aanvraagformulier, zoals opgenomen in de bij deze regeling behorende bijlage 2.'*

- In het geval van een nieuwe Ad-opleiding met een deel ervan op een mbo-locatie gaat het om twee formulieren. Het tweede gaat rechtstreeks naar OCW en komt dus niet onder ogen van de CDHO.
- Zie pagina 33.

18 Omzetten naar een Ad op een mbo-locatie

Een zaak die in het verleden ook al eens aan de orde is geweest, is het omzetten van een Ad van format A (volledig op eigen locatie) naar format B (deels op een mbo-locatie), en vooral ook omgekeerd, van B naar A. Dat kan gebeuren als de opleiding al is gestart maar dat gaandeweg toch die omzetting als gewenst wordt gezien.

Het eerste geval zal gewoon leiden tot een nieuwe aanvraag bij de CDHO. Het is eigenlijk een gedeeltelijke verplaatsing van een opleiding, maar wel eentje die meerdere aspecten kent vanwege het inschakelen van de mbo-instelling. Voor de rest valt het onder 'een deel buiten de eigen vestigingsplaats gaan aanbieden'. Maar als dat deel (veel) meer dan 50% is, zal ook naar de doelmatigheid rond de regio van de mbo-locatie moeten worden gekeken.

- Is dit alles opgenomen in de kaders voor de CDHO?
- Zie pagina 33.

19 Wo-opleidingen bij hogescholen en hbo-opleidingen bij universiteiten

Het is van belang om te weten dat er nooit op eigen houtje door een hogeschool een academische bachelor of master kan worden aangeboden. Het is eigenlijk een bijzondere vorm van een joint-degree, maar volgens de huidige wetgeving niet als zodanig toegestaan.

- Hoe zit dat dan overigens met internationale joint-degree-opleidingen? Mag een hogeschool met elke ho-instelling over de grens een dergelijke opleiding verzorgen? In landen met een binair systeem is nog wel te bezien of de match klopt, maar anders wordt het niet te doen – zoals met de UK waar ze allemaal 'University' zijn.
- Zie pagina 34.

20 Artikel 10. Instemming met samenvoeging

20.1 Taalkundig

Er staat in de regeling: *'De Minister stemt, zonder een voorafgaande macrodoelmatigheidstoets, in met een voornemen om een of meer bestaande opleidingen samen te voegen tot:*

1. een joint degree-opleiding, indien er sprake is van een omvorming van een bestaande opleiding naar een joint degree-opleiding met een of met een of meer buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs en de opleiding een grotere studielast krijgt;

➤ Wat is het verschil tussen:

- ... met een of met een of meer buitenlandse...

en

- ... met een of meer buitenlandse..?

Heeft dit te maken met het verschil in betekenis tussen: een en één? We horen het graag.

➤ Zie pagina 34.

20.2 Grotere studielast

Wat is de ratio achter de zinsnede: 'en de opleiding een grotere studielast krijgt'. Die ziet er verwarrend uit. Als je een Nederlandse Ad-opleiding samen gaat geven met een Vlaamse graduaatsopleiding (hbo5), mag het alleen maar als je eerst 120 punten hebt voor het Ad-programma en na de samenvoeging 121 of meer?

- Klopt het dat ervan wordt uitgegaan dat het aantal onderwijseenheden waaruit kan worden gekozen, groter wordt en daarmee ook het aantal studiepunten dat onder de gemeenschappelijke onderwijs- en examenregeling valt?

➤ Zie pagina 35.

20.3 Beroepsvereisten

Uit de regeling: 'Instemming blijft achterwege als een of meer van de samen te voegen opleidingen gericht is op een bepaald beroep waarvoor, als bedoeld in artikel 7.6 van de wet, beroepsvereisten zijn gesteld en de samengevoegde opleiding niet meer voldoet aan deze vereisten'.

- Interessant is wel een joint degree voor dergelijke opleidingen, met een buitenlandse instelling, als ze in beide landen voldoen aan eisen voor een beroep. Maar hoe ga je dan na of het programma in beide landen nog steeds voldoen aan deze eisen?

➤ Zie pagina 36.

21 Artikel 12. Criteria verzorgen associate degree-opleiding door bve-instelling

Uit de regeling: 'De Minister stemt in met het voornemen tot het verzorgen van maximaal de helft van de associate degree-opleiding, met uitzondering van de afstudeerfase en het afsluitend examen, door een bve-instelling, als bedoeld in artikel 7.8a, eerste lid, van de wet, indien het instellingsbestuur heeft aangetoond dat hiermee de kwaliteit van het onderwijs wordt geborgd'.

Het is opmerkelijk dat in de toelichting voor een 'onbetrouwbare' formulering is gekozen: '... niet ten koste gaat van de kwaliteit van de opleiding'. Dus niet een meerwaarde, maar een controle op de basiskwaliteit. Het is het bestuur van de hogeschool dat alles moet aantonen. Daarvoor is bewijskracht nodig en geen verklaring waarin alles alleen maar wordt toegezegd (en zodanig dat het wel goed komt...). Een bindende samenwerkingsovereenkomst (i.c. een contract dat de hogeschool met de bve-instelling sluit...) is derhalve een keiharde voorwaarde.

- Komt er op basis van de initiatieven die al zijn getoond en nog in gang zullen worden gezet, een format voor een dergelijke samenwerkingsovereenkomst?

➤ Zie pagina 36.

22 50% of meer op de mbo-locatie

22.1 Verkeerde omkering van hetgeen in de wet staan (minder dan de helft...)

Uit de regeling: 'De Minister stemt in met het voornemen tot het verzorgen van meer dan de helft van een associate degree-opleiding, met uitzondering van de afstudeerfase en het afsluitend examen, door een bve-instelling, als bedoeld in artikel 7.8a, tweede lid, van de wet, indien het instellingsbestuur heeft aangetoond dat de betreffende bve-instelling specifieke kennis of een netwerk bezit in een bepaald specialisme, die niet binnen de eigen hogeschool kan worden georganiseerd, waardoor het verzorgen van meer dan de helft van de associate degree-opleiding door de bve-instelling ten goede komt aan de kwaliteit van het onderwijs'.

De tekst hier is de omkering van hetgeen in de wet staat: 'Op verzoek van het instellingsbestuur kan Onze Minister in bijzondere gevallen toestaan dat *minder dan de helft* van een dergelijke opleiding, met uitzondering van de afstudeerfase en het afsluitend examen, door de instelling voor hoger onderwijs wordt verzorgd”.

- **Het is bij deze omkering niet helemaal goed gegaan. In de regeling staat namelijk: *meer dan de helft* (bij de bve-instelling), en dat is dus *de helft* of *minder op de hbo-locatie*. In de wet staat voor de hbo-locatie evenwel: *minder dan de helft* (dus wat dan te doen met 'de helft?').**
- Zie pagina 37.

22.2 Meerwaarde

Men gaat nu een stap verder nl. dat het inschakelen van de mbo-instelling een zekere meerwaarde kent, en dat die meerwaarde niet aan de Ad-opleiding is toe te voegen op de eigen hbo-locatie, of onder eigen beheer dan wel door een beroep te doen op het eigen hbo-netwerk.

Er wordt dus gesproken over 'kwaliteit'. Laat zich dit vertalen in de reisafstand? Kan het te maken hebben met de vormgeving, de inrichting, het didactisch concept en het aansluiten bij de wensen van het regionale werkveld? Vragen, maar de antwoorden hebben we ook nog niet. Specifieke kennis? Netwerk met een specialisme? Wat kan een mbo-instelling in dat opzicht hebben dat een hogeschool niet of nog niet heeft? Het is voorstelbaar dat de hogeschool die kennis en het netwerk gewoon kan gebruiken op de hogeschoollocatie, maar dat nu moet worden aangetoond dat zo iets niet mogelijk is: het moet en zal op de mbo-locatie tot uiting moeten komen. Moeten we het dan zoeken in menskracht, dus docenten die in het mbo werken of experts in bedrijven in de regio? Zij kunnen onder bepaalde voorwaarden wel op de mbo-locatie een bijdrage leveren, en niet op de hbo-locatie. Dat kan ook te maken hebben met het doen van projecten op de werkvloer, binnen bedrijven en dus op een bedrijfslocatie die dichtbij de mbo-instelling is te vinden.

- **Komt er nog een stuk waarin een toelichting wordt gegeven op wat onder meerwaarde kan worden verstaan?**
- Zie pagina 37.

23 Beroepenveldcommissie

We missen in dit alles zgn. beroepenveldcommissie of werkveldadviesraad. Nu komt een dergelijk orgaan als zodanig niet in de wet voor, en daarom is er ook niet in formele zin naar te verwijzen.

- **Speelt een commissie als de werkveldcommissie een formele rol?**
- Zie pagina 40.

23 Sectoranalyses CDHO

Uit de regeling: '*Verder kan de motivering op dit punt versterkt worden door middel van door de rijksoverheid erkende sectorplannen, erkende sectorale of regionale afspraken of door de CDHO uitgevoerde sectoranalyses*'.

- **Hoe komt een hogeschool aan die analyses die zijn uitgevoerd door de CDHO? Zijn die openbaar, of zijn ze alleen maar bedoeld voor het beoordelen van de aanvraag (een soort contra-expertise)?**
- Zie pagina 40.

24 Advies over taalkeuze en arbeidsmarktbehoefte

Uit de regeling: '*De instelling dient in haar aanvraag ook aan te geven in welke taal zij de opleiding aan wil bieden. Indien de instelling bij een aanvraag voor een nieuwe opleiding ervoor kiest om de opleiding in een andere taal dan het Nederlands aan te bieden, zal de CDHO bekijken of de voorgestelde taalkeuze aansluit bij de arbeidsmarktbehoefte en haar bevindingen hierover opnemen in het advies. De NVAO zal dit advies meenemen in haar beoordeling of de taalkeuze van de opleiding voldoende onderbouwd is bij de toets nieuwe opleiding*'.

Dit punt zal zijn ingegeven door de recente discussie over het gebruik van het Engels in het hoger onderwijs. Dat er nu een relatie wordt gelegd met de arbeidsmarktbehoefte is dan wel weer opmerkelijk. Net als in de wet richten opleidingen zich in principe op de Nederlandse arbeidsmarkt (want waarom zouden we in Nederland mensen opleiden voor een ander land als daar een vergelijkbare opleiding is te volgen, dus ter plekke, en meteen in de taal van het land zelf).

Vervolgens is het van belang om te weten waaraan de behoefte wordt gerelateerd en wie daarover iets te zeggen hebben. Zijn dat de branches, beroepsorganisaties en de bureaus die aangeven welke rol de kennis van een andere taal speelt en zodanig van belang is dat een andere taal moet worden gebruikt? Of kan het een vorm van toestemming zijn voor een meervoudige inzet van talen, voor verschillende groepen en voor bepaalde afstudeerrichtingen?

Is dit afhankelijk van het onderzoek dat moet aantonen waar afgestudeerden terechtkomen (binnen- en buitenland) en in welke mate het gebruik van een andere taal in de studie het rechtvaardigt dat afgestudeerden ook meteen in een baan aan de slag gaan waarbij vanaf het begin de waarde van het taalgebruik onomstreden is?

- **Hoe denkt de CDHO te kunnen omgaan met de doelmatigheid in andere landen, zoals in de regeling opgenomen?**
- **Zie pagina 43.**

25 Kwalitatieve elementen

25.1 Opleidingen die nog niet bestaan

Uit de regeling, als het gaat om het onderbouwen van een aanvraag op basis van kwalitatieve zaken, en minder met gebruikmaking van de kwantitatieve gegevens: *‘Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn voor opleidingen die opleiden voor sectoren of beroepen die sterk in ontwikkeling zijn of nog niet bestaan’.*

Interessant, opleiden voor beroepen die nog niet bestaan. We nemen aan dat wordt bedoeld dat het gaat om de ontwikkelingen binnen een deel van het werkveld waar veel dynamiek valt te verwachten. En dan wel zodanig dat of er naast de oude ook nieuwe functies gaan ontstaan of dat de oude functies zich zodanig in een richting bewegen dat de oude opleiding straks niet meer nodig is en dient te worden vervangen door een nieuwe (met meer dan 40% nieuwe onderdelen zodanig dat ze niet zijn mee te nemen in de vernieuwing van de ‘oude’ opleiding). Dat is een mooie uitdaging, dit aan te tonen, op basis van zaken die misschien onvoorspelbaar zijn en niet in de reguliere actualisering van een opleiding zijn op te nemen.

- **Is de redenering hierboven correct?**
- **Zie pagina 46.**

25.2 Internationaal perspectief

Uit de regeling: *‘Ook voor opleidingen, die naast een nationale arbeidsmarktbehoefte een internationaal arbeidsmarktperspectief hebben, geldt dat het vaak moeilijk is dit met kwantitatieve gegevens te onderbouwen, en kan een kwalitatieve onderbouwing uitkomst bieden’.*

Er zijn opleidingen waarmee duidelijk wordt beoogd om afgestudeerden ook in het buitenland aan de slag te kunnen laten gaan (en dan wellicht in het Engels of Duits moeten worden verzorgd). De vraag is of dit een doelstelling moet zijn. Bovendien denken we dat iedereen in Nederland met een hbo-diploma zonder meer elders aan de slag moet kunnen gaan (of kan doorstuderen).

Het is wel zo dat in een ander land afwijkende eisen aan bepaalde beroepen kunnen worden gesteld - of men doet het daar wel en hier niet (of omgekeerd). Moeten we daar dan rekening mee houden?

Toch is het lastig voor te stellen aan welke types kwalitatieve gegevens door de overheid wordt gedacht. Dat is al moeilijk voor Nederland, laat staan voor een land waarin sprake is van totaal andere zaken, met een afwijkende dynamiek.

- **Het is goed dat deze opening wordt geboden door de CDHO – als die vervolgens ook in staat wordt gesteld de kwalitatieve onderbouwing adequaat te kunnen beoordelen. Daarvoor zijn scherp opererende experts nodig die breed zijn ingevoerd en kennis hebben van andere landen, het systeem aldaar en de ontwikkelingen die van invloed zijn op het onderwijsaanbod, nu en op de langere termijn. Wordt door de CDHO gehandeld zoals hierboven aangegeven?**
- **Zie pagina 47.**

26 Opscholing

Uit de regeling: *‘In eerste instantie kan de arbeidsmarktbehoefte zich immers uiten in opscholing van personen die de ‘oude’ functie uitoefenen. In de toekomst zullen echter waarschijnlijk nieuwe studenten moeten worden opgeleid voor de uitoefening van de nieuwe functie. Indien een positief*

besluit wordt genomen voor een opleiding waar in eerste instantie voornamelijk behoefte zal zijn aan opscholing van zittende personeel (en niet zozeer aan nieuwe instroom), zal dit besluit in de regel beperkt worden tot deeltijd. Als de arbeidsmarktbehoefte zich in de toekomst uitbreidt naar nieuwe instroom, kan de instelling te zijner tijd een aanvraag doen voor de voltijdvariant'.

Het lijkt voor de hand te liggen dat de betreffende hogeschool meteen ook wel aan de slag moet gaan met de aanvraag voor de voltijdse (en duale/voltijdse) variant, om precies op tijd de opleiding in de markt te kunnen zetten.

- Gaat de CDHO die variant(en) alvast meenemen in het advies, in afwachting van de signalen over het opdrogen van de bronnen voor het rekruteren van personen voor de nieuwe functies en beroepen? En wie geeft het signaal af? Het is voorstelbaar dat een andere hogeschool, in de wetenschap hiervan, wel een voltijdse opleiding aanvraagt, net even wat anders. Men voert niet als reden de opscholing aan, maar het kunnen aantonen van de vraag naar dergelijke afgestudeerden.
- Zie pagina 50.

27 Maatschappelijke en wetenschappelijke behoefte

Uit de regeling: 'Bij een maatschappelijke behoefte gaat het om een maatschappelijke ontwikkeling die het belang van het ontstaan van de nieuwe opleiding onderstreept. Het gaat dan om een maatschappelijke behoefte die zich niet per se vertaalt in een arbeidsmarktbehoefte. Ontwikkelingen die niet te becijferen zijn, maar naar verwachting wel leiden tot een grotere arbeidsmarktbehoefte, vallen onder de kwalitatieve argumenten voor een arbeidsmarktbehoefte (zie onder 'kwalitatieve elementen' hierboven).'

Wat zijn maatschappelijke ontwikkelingen die zodanig zijn dat ervoor op structurele basis een opleiding kan worden opgezet? Internet levert zonder meer een aantal ervan op: politiek (voor het Kamerlidmaatschap is geen opleiding nodig), vluchtelingenbeleid, ouderenzorg, buurtwerk, diversiteit, vrijwilligerswerk, mantelzorg, enz. Het zijn ontwikkelingen waarbij mensen zijn betrokken die dus het werk niet als baan zien, maar waarbij het wel nodig is dat zij een passende en adequate achtergrond inclusief scholing hebben.

Ook gepensioneerden leveren steeds vaker een bijdrage aan de economie en in ieder geval de maatschappij. Het op latere leeftijd een diploma behalen kan zonder meer een zekere waarde opleveren, niet altijd in geld uit te drukken maar wel in sociale zin met allerlei opbrengsten (de maatschappij wordt er beter van...).

- We zouden ervoor willen pleiten dat bij elke aanvraag een analyse wordt meegeleverd ten aanzien van de mogelijkheden om met het diploma niet direct in het eigen bestaan te voorzien, maar wel om daarmee een bijdrage te kunnen leveren aan het gezin, de familie, de directe omgeving en de maatschappij er omheen.
- Zie pagina 53.

28 Verwant aanbod

Uit de regeling: 'Om te kunnen laten zien of er voldoende ruimte is moet de instelling in ieder geval weergeven wat landelijk het verwante aanbod van de aangevraagde opleiding is. Verwant aanbod is aanbod dat inhoudelijk sterk met elkaar overeen komt en opleidt tot (min of meer) dezelfde beroepen'.

- Landelijke opleidingsoverleggen zouden een advies moeten kunnen uitbrengen over een aanvraag van een collega-hogeschool. Ook zou voor beroepen die in de aanvraag worden genoemd, de onderbouwing voorgelegd kunnen worden aan een landelijke werkveldcommissie, op basis van de indeling in opleidingsoverleggen. Een bijkomend voordeel is dat in een vroeg stadium de dynamische bewegingen in beeld worden gebracht – dus om het bestaande aanbod te 'innoveren'.
- Zie pagina 54.

29 Duaal en individuele basis

Uit de regeling: 'Met de toevoeging 'op individuele basis' wordt bedoeld dat de student dit beroepsuitoefeningsdeel niet doorloopt in het kader van een door de instelling in een andere gemeente gearrangeerd opleidingstraject, dat de hele opleiding omvat. Indien een instelling afspraken met een bedrijf of instantie maakt over de plaatsing van een aantal duale studenten bij dat bedrijf of die

instantie om daar hun beroepsuitoefeningsdeel te doorlopen – en dit is geen onderdeel van een gearrangeerd opleidingstraject – kan dat eveneens aangemerkt worden als een individueel beroepsuitoefeningsdeel’.

Het cruciale hierbij is dat men aangeeft dat het speelt rond een situatie voor de gehele opleiding, dus niet voor een deel. Dat ligt mogelijk aan de denkwijze van de overheid ten aanzien van wat onder een duale variant van een opleiding moet worden verstaan. Zoals gemeld: er is geen wettelijke definitie, tenzij je de volgende uitspraak als zodanig kunt zien: *Een duale opleiding is zodanig ingericht dat het volgen van onderwijs gedurende een of meer perioden wordt afgewisseld met beroepsuitoefening in verband met dat onderwijs.*

Is het dan toch maar beter om uit te gaan van de bedoeling van het duale onderwijs en van deze regeling. Je zou dus kunnen zeggen dat als er sprake is van een duidelijk doel om de opleiding aan te passen aan de eisen die het betrokken werkveld stelt en daarvoor dus een speciaal arrangement voor een specifieke groep te maken, er geen gebruik mag worden gemaakt van deze veruiming.

Daarnaast blijven er ook veel vragen over, die we hier maar gewoon stellen:

- Is het aan de hogeschool om te bepalen of het om een gearrangeerd opleidingstraject gaat?
 - Kan de hogeschool dit ter toetsing aan een onafhankelijke commissie voorleggen (om geen ruis op de lijnen te krijgen)?
 - Betekent het dat dit arrangement voor een bepaalde periode moet zijn vastgesteld en zo ja, wat te doen als het maar voor 1 of 2 jaren is?
 - Wat betekent de toevoeging ‘in een andere gemeente’ hiervoor? Mogen het ook meerdere gemeentes en/of elk studiejaar andere gemeentes zijn?
- **Gaat de CDHO hierover nog nadere stukken uitbrengen, met voorbeelden?**
- **Zie pagina 68.**

30 Artikel 12 – mbo-locatie en kwaliteit

30.1 Maximaal de helft

Uit de regeling: ‘Lid 1: maximaal de helft van een associate degree-opleiding, met uitzondering van de afstudeerfase en het afsluitend examen, kan worden verzorgd door een bve-instelling. Dit geldt voor zowel bekostigde als onbekostigde opleidingen. De Minister gaat over tot het goedkeuren hiervan wanneer de hogeschool kan aantonen dat het verzorgen tot de helft van de opleiding door een bve-instelling, niet ten koste gaat van de kwaliteit van de opleiding’.

- **In het aanvraagformulier voor een dergelijke constructie staat, als het gaat om de kwaliteit: Geef een onderbouwing waarmee wordt aangetoond dat de kwaliteit van het onderwijs wordt geborgd. Dat is een toch wel neutralere wijze van laten zien wat je als overheid bedoelt...**
- **Zie pagina 69.**

30.2 Helft of meer

Uit de regeling: ‘Lid 2: in bijzondere gevallen kan ook meer dan de helft van de associate degree-opleiding worden uitgevoerd door een bve-instelling. Dit betreft ook niet-bekostigde opleidingen. De Minister gaat over tot het goedkeuren hiervan wanneer de bve-instelling kennis of een netwerk bezit in een bepaald specialisme, dat niet door of binnen de eigen hogeschool kan worden georganiseerd. Tevens moet worden aangetoond dat het verzorgen van meer dan de helft van de opleiding door een bve-instelling, ten goede komt aan de kwaliteit van de opleiding’.

- **Interessant dat het nu wel positief is geformuleerd (en niet in lid 1, de toelichting): ... ten goede komt aan de kwaliteit van de opleiding.**
- **Zie pagina 69.**

31 Artikel 13 – aanvraag bij OCW

Uit de regeling: ‘De hogeschool doet een aanvraag voor het verzorgen van een deel van de associate degree-opleiding door een bve-instelling bij de Minister van OCW, door middel van het formulier in bijlage 2’.

Het laatste artikel van de regeling, maar wel een interessante – en ook een onderwerp waarbij vragen zijn te stellen. We geven hier aan het eind van deze nieuwsbrief integraal weer wat ook in LeiDocument stond.

Het is zo dat de aanvraag voor het kunnen aanbieden van een deel van de Ad-opleiding op een mbo-locatie, met inschakeling van de daar aanwezige mensen (en het materiaal e.d.), direct moet worden gestuurd naar de Minister (van OCW is overbodig, gelet op de begrippenlijst). Dat doet de vraag oproepen wat er dan allemaal aan vooraf moet gaan – of helemaal niets. We lopen de meest opvallende scenario's door:

1. De Ad-opleiding wordt reeds verzorgd door een hogeschool die besluit om deze vanaf een bepaald moment deels te gaan aanbieden op een mbo-locatie. Daarbij kan het ook zo zijn dat dit een extra mogelijkheid is, dus zowel volledig op de hbo-locatie als deels op de mbo-locatie. Dat kan ook gelden voor verschillende varianten (vt, dt en dual).
2. De hogeschool wil een nieuwe Ad-opleiding gaan aanbieden, en wil dat daarbij ook een vorm gebruikt wordt waarbij een deel op een mbo-locatie wordt verzorgd – eventueel naast de vorm waarbij de Ad in z'n geheel op de hbo-locatie is te doen. Ook hierbij kan het gaan om verschillende varianten (vt, dt en dual).
3. Een Ad wordt nu al verzorgd op basis van de eerdere regeling voor maximaal de helft op een mbo-locatie, dan dat men toestemming heeft voor het verzorging van het eerste leerjaar aldaar, en de hogeschool wil deze vorm uitbreiden naar het verzorgen aldaar voor meer dan de helft.

Het is vervolgens de vraag wat de rol van de CDHO hierbij is.

Bij de gevallen 1 en 2 gaat het om het gaan geven van een deel van een opleiding op een andere plek – en wettelijk gezien is niets te zeggen over wat nu ver of dichtbij is, gelet op de hbo-locatie. Zoals al aangegeven kan het zo zijn dat er dan eerder naar de doelmatigheid in de regio van de mbo-locatie zal moeten worden gekeken dan naar de situatie rond de hogeschool. Dat is zeker het geval als het gaat om meer dan de helft van de Ad-opleiding, zoals in deel I onderbouwd.

Bij geval 3 verschuift dus de situatie, van een overwegend gebeuren rond de hbo-locatie naar dat van een mbo-locatie.

Het is zonder meer voorstelbaar dat in die specifieke gevallen de Minister aanklopt bij de CDHO voor een aanvullend oordeel. Het is nu niet verplicht – tenminste, zo lezen we de regeling als zodanig. Maar het is wellicht zo dat hiervoor gebruik moet worden gemaakt van een gevolg voor de doelmatigheid omdat er sprake is van een (gedeeltelijke) verplaatsing van een opleiding dan wel – niet in alle gevallen – van het verzorgen van meer dan een derde van de opleiding buiten de hbo-locatie. Gelijke monniken, gelijke kappen?

Daarnaast is het zo dat als een hogeschool een nieuwe Ad-opleiding aanvraagt (of een nevenvestiging of een verplaatsing) op het aanvraagformulier dient te worden vermeld – indien van toepassing: *welke bve-instelling verzorgt (mede) de opleiding?*.

- De vraag is dan wat de CDHO hiermee beoogt en wil gaan doen. De CDHO vraagt niet naar de mate waarin die bve-instelling bij de Ad is betrokken, dus voor welk deel – aangezien dat formulier waarop dat staat, rechtstreeks naar de Minister gaat. Het is een nog niet volledig uitgekristalliseerd verhaal als het gaat om deze constructie. Mede oorzaak daarvan is de wat slordige formulering in de wet, in het verlengde van een snel gevoerde discussie bij de invoering van de wet. Onze oproep is dan ook met alle partijen nog eens om tafel te gaan en de regeling goed onder het vergrootglas te leggen. Dat kan ook samen met het zoeken naar een format voor de samenwerkingsovereenkomst die het hbo en mbo dienen te sluiten om tegemoet te kunnen komen aan de borging van de kwaliteit en aanverwante zaken.
- Zie pagina 70.